

ТЕКСТ СТАТТІ ТУТ

Т. Г. ПАВЛОВА (Харків)

**Треті Багаліївські читання
в Харківському гуманітарному інституті
“Народна українська академія”**

6 листопада 2000 р. у Харківському гуманітарному інституті “Народна українська академія” відбулися Багаліївські читання на тему “Д. І. Багалій і культура Слобідської України”. Це треті читання, які академія провела напередодні дня народження нашого видатного земляка академіка

Д. І. Багалія (7 листопада 1857 р.). Можна стверджувати, що вони вже стали традиційними й об'єднали наукову і культурну громадськість Харкова, зацікавлену в розвитку краєзнавства та багалієзнавства як найважливіших напрямів гуманітарних наукових досліджень. За їх результатами видана збірка наукових праць (Багаліївські читання в НУА III. Д. І. Багалій і культура Слобідської України: Прогр. та матеріали, Харків, 6 листопада. — Х., 2000. — 116 с.).

Конференція проходила в Багаліївській аудиторії, де була відкрита фотовиставка “Д. І. Багалій — учений, педагог, просвітитель”. Її традиційними почесними гостями стали декан історичного факультету Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна проф. С. І. Посохов і помічник проректора з виховної роботи університету проф. С. М. Куделко, директор Обласного архіву Харківської області В. В. Резнікова та директор Харківського історичного музею А. А. Янковський, зав. відділом україніки Харківської державної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка В. О. Ярошик. Гостей і учасників читань тепло привітала правнучка Дмитра Івановича — Ольга Юріївна Багалій. А професор В. В. Кравченко розповів їм про науково-видавничу роботу Багаліївського центру ХГІ “НУА” і репрезентував 1-й том “Вибраних праць” Д. І. Багалія.

В читаннях взяли участь 46 науковців як молодих початківців, так і досвідчених фахівців, у тому числі 6 докторів і 17 кандидатів наук, 8 аспірантів та дисертантів, 2 студенти-старшокурсники — багаліївські стипендіати. Вони представляли 13 вузів (у т. ч. практично всі провідні вузи Харкова і Київський інститут “Слов’янський університет”), а також заклади культури: Державний архів Харківської області, Харківський історичний музей, Літературно-меморіальний музей Г. С. Сковороди, Харківську державну наукову бібліотеку ім. В. Г. Короленка, Центральну наукову бібліотеку Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна.

Читання розпочалися доповіддю головного бібліографа ЦНБ Н. М. Березюк про наукову та громадську діяльність дочки ученого О. Д. Багалій-Татарінової. Ця тема вперше прозвучала у публічному виступі і була зустрінута з великою цікавістю. Справа в тому, що ім’я Ольги Дмитріївни було незаслужено викреслено з української історії протягом півсторіччя з ідеологічних міркувань. Особливо зворушливою була реакція Ольги Юріївни Багалій. Вона сердечно дякувала доповідачу за подаровані їй копії документів бабусі, що збереглися в архівах ЦНБ, а головне, за перші правдиві слова про дочку історика, яка гідно продовжувала справу батька і на науковому, і на громадському терені. З цікавими доповідями виступили доц. Т. В. Коломієць — про українське культурне життя в Харківському університеті за ректорства Д. І. Багалія, проф. Г. І. Костаків — про методологічні засади творчості Д. І. Багалія, доц. Н. Г. Чібісова — про роль Багаліївського центру ХГІ “НУА” у формуванні особистості молодої людини. Доц. М. С. Ланіна, яка багато років досліджує життя і творчість засновника Харківського університету В. Н. Каразіна доповіла про мало відому публікацію Д. І. Багалія — статтю “Назарій Александрович Каразин” і додаток до неї — архівний документ “Епитафію” на смерть Н. О. Каразіна. Розшукана Багалієм “Епитафія” є унікальною літературною пам’яткою, що відноситься до історії Слобожанщини XVIII ст. і характеризує рівень культурного розвитку краю та культурного оточення В. Н. Каразіна як дуже високий.

Повідомлення, зроблені учасниками читань, за тематикою можна поділити на дві групи: одна характеризує внесок Д. І. Багалія у вивчення і розвиток культури Слобідської України, друга — продовження історико-

культурних традицій, у т. ч. у сучасних умовах. Чимало уваги було присвячено питанням наукового світогляду академіка (*В. Ф. Сухіна* “Про методологію наукових досліджень *Д. І. Багалія*”, *Т. Г. Павлова* “Про історіософію *Д. І. Багалія*”), аналізу різних аспектів слобідської культури в його основних працях (*М. З. Бердута*, *О. М. Солошенко* “Національне питання Харківщини в працях *Д. І. Багалія*”, *В. П. Такмакова*, *Ю. І. Стрілець* “*Д. І. Багалій* про життя і творчість *Г. С. Сковороди*”, *В. Г. Любченко* “*Д. І. Багалій* як дослідник побуту населення Слобідської України”, *Я. В. Побєжимова* “Історія Слобідської України” — вагомий внесок у розвиток українознавства” та ін.). Традиційно порушувалися питання розвитку освіти на Слобожанщині (*В. І. Астахова* “Система обрання на професорсько-викладацькі посади в українських вузах у дореволюційний період (за оцінкою *Д. Багалія*)”, *К. В. Кислюк* “Історична свідомість і історична освіта: проблема кореляції (на прикладі творчості *Д. І. Багалія*)”).

Цікаві думки стосовно продовження історико-культурних традицій, започаткованих у Харкові *Багалієм* і продовження їх Слобожанською провінцією були висловлені *Н. В. Головановою*. Гідна уваги пропозиція *К. В. Астахової* про пошуки нових шляхів трансляції *Багаліївської* спадщини в сучасних умовах, зокрема про створення в інтернеті спеціального *Багаліївського* сайту. Проблема розвитку культури, науки, освіти наприкінці 20-х — на початку 30-х років присвятили свої виступи *О. М. Богдашина* “Останній період діяльності *Д. І. Багалія* (1927—1932 рр.)” та *О. Л. Рябченко* “*Д. І. Багалій* і радянська влада: доля людини в тоталітарній державі”.

Треті *Багаліївські* читання стали помітною подією в науковому і культурному житті Харкова. А збірка доповідей і повідомлень, виданих за результатами їх роботи, без сумніву, стане у пригоді усім, хто цікавиться історією Харкова, Слобожанщини, України в цілому.

Наступні, IV *Багаліївські* читання, планується провести через рік на тему: “Викладач і влада в Україні: історичний досвід, сьогоднішні реалії і перспективи”.